

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon

H. van Velzen-Donker

BEL/BS

Telefoonnummer +31235145660

donkerh@noord-holland.nl

1 | 8

**Betreft: Afdoen motie 132 lobby aanpassing Europese
staatssteunregeling**

Verzenddatum

19 JAN. 2023

Kenmerk

1501895/1940891

Geachte leden,

Uw kenmerk

In deze brief informeren wij u hoe motie 132 lobby aanpassing Europese staatssteunregeling door ons is uitgewerkt.

In uw motie gaat u in op de transitie in de landbouw en agrariërs die kunnen kiezen om maatschappelijke diensten op zich te nemen zoals natuurbeheer, biodiversiteitsherstel, waterbeheer, landschapsbeheer en CO2-opslag. U ervaart belemmering van staatssteunregels waardoor de betaling voor maatschappelijke diensten is gereguleerd en waardoor slechts het compenseren van gederfde inkomsten mogelijk is. U heeft ons college verzocht om op Europees niveau samen met provincies te lobbyen voor spoedige aanpassing van de staatssteunregels zodat het mogelijk wordt agrariërs te betalen voor maatschappelijke diensten.

In deze brief gaan wij in op de door u benoemde belemmeringen en behandelen wij de mogelijkheden die er op dit moment al zijn om agrariërs te vergoeden voor het leveren van maatschappelijke diensten. Daarnaast komt de lobby in Europa aan bod en zetten wij uiteen wat er nu al gebeurt en waarom een extra gezamenlijke lobby van provincies m.b.t. aanpassing van Europese staatssteunregels op dit moment weinig zinvol is.

Europese lobby

Het stimuleren van innovatie en duurzaamheid in de land- en tuinbouw is één van de vier prioritaire onderwerpen in de Noord-Hollandse Europastrategie 2022-2030, zoals vastgesteld door uw Staten op 13 december 2021. Daarbij zijn twee prioriteiten benoemd voor de Europese lobby op gebied van land- en tuinbouw, namelijk: (1) de Europese boer-tot-bord strategie optimaal laten bijdragen aan onze eigen Voedselvisie en (2) aandacht te vragen voor een Europees Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) dat duurzaamheid stimuleert en gezonde

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

verdienmodellen voor ondernemers mogelijk maakt. In verschillende verbanden lobbyt de provincie voor deze onderwerpen en werkt daarbij samen met de andere provincies, het Rijk en de landbouwsector. Zo is Noord-Holland in het Huis van de Nederlandse Provincies in Brussel trekker van het dossier Agrofood, is gedeputeerde Zaal namens de Nederlandse delegatie van het Europese Comité van de Regio's lid van de Commissie NAT (Natuurlijke hulpbronnen, verantwoordelijk voor o.a. de land- en tuinbouw) en is de provincie actief lid van het EU-netwerk ERIAFF (European Regions for Innovation in Agriculture, Food and Forestry).

De afgelopen jaren heeft de provincie, zowel richting Brussel als Den Haag, sterk ingezet op verduurzaming van het GLB en de mogelijkheid om de GLB-gelden in te zetten als beloning van agrariërs die daaraan bijdragen. Dit heeft geresulteerd in een andere invulling van het GLB-NSP (Gemeenschappelijk Landbouw Beleid-Nationaal Strategisch Plan). Bij het indienen van de motie in uw vergadering van 4 juli 2022 was het GLB-NSP echter nog in behandeling bij de Europese Commissie. Inmiddels is het NSP door Brussel akkoord bevonden en op 1 januari 2023 gaat het nieuwe GLB-NSP van start. Ten opzichte van de voorgaande periode is het NSP meer gericht op toekomstbestendig boeren, waarbij veel aandacht is voor duurzaamheid, behoud van biodiversiteit en natuurherstel. Dit betekent dat agrariërs beloond gaan worden voor de omslag naar een nieuwe vorm van landbouw.

Naar aanleiding van uw motie is er contact opgenomen met andere provincies om te verkennen of, boven op de bestaande lobby, een extra lobby m.b.t. staatssteunregels gewenst is. De provincies zijn het erover eens dat het belangrijk is om de ontwikkelingen in Europa op het land- en tuinbouwdossier nauwgezet te blijven volgen. Op dit moment is met name de ontwikkeling en vaststelling van de Europese boer-tot-bord strategie relevant om te volgen en waar nodig Europese besluitvorming te beïnvloeden. Voor Noord-Holland is dit o.a. van belang voor de uitvoering van de eigen Voedselvisie en de daaruit voortkomende eiwittransitie. Om dit te versnellen vragen we in Brussel bijvoorbeeld aandacht voor de uitdagingen, de kansen en de mogelijke oplossingen van onze tuinbouwsector in de transitie naar een duurzaam voedselsysteem. Ook bespreken we de duurzaamheidsopgaven waar we als regio aan werken, maar waarvan de uitvoering soms bemoeilijkt wordt door complexe EU-regelgeving. En wij vragen ook blijvend aandacht voor de mogelijkheid om agrariërs te vergoeden voor hun bijdragen aan de groene transitie. Het starten van een extra lobby met betrekking tot staatssteun en verdienmodellen lijkt op dit moment daarom weinig op te leveren naast wat er al gebeurt. Na de Europese verkiezingen in 2024 starten naar verwachting de gesprekken over het volgende GLB (vanaf 2028), waarbij ook de verdienmodellen van agrariërs worden besproken. De provincies en het Rijk zien de start van die gesprekken als het juiste moment om de punten uit uw motie opnieuw mee te nemen in de Europese lobby.

Hieronder delen wij de mogelijkheden die er op dit moment zijn om agrariërs te vergoeden voor het leveren van maatschappelijke diensten.

Staatssteun en vrijstellingsmogelijkheden in de landbouw

Overheidssteun aan agrarische ondernemingen zal op grond van Europese regelgeving in de meeste gevallen als staatssteun worden aangemerkt. Dat brengt met zich mee dat de betreffende steunmaatregel in beginsel niet is toegestaan, tenzij één van de volgende uitzonderingen aan de orde is:

I. Aanmelding en goedkeuring door de Europese Commissie

De steunmaatregel moet formeel worden aangemeld bij de Europese Commissie en de Commissie moet de steun expliciet goedkeuren. De Commissie heeft haar beleid met betrekking tot dit onderwerp vastgelegd in de Richtsnoeren voor staatssteun in de landbouw- en de bosbouwsector en in plattelandsgebieden. Voor niet-agrarische ondernemingen zijn er o.m. richtsnoeren t.b.v. staatssteun voor milieubescherming en energie en regionale steunmaatregelen. Om goedkeuring van de commissie te krijgen moet een formele procedure worden doorlopen waarbij de voorgestelde steunmaatregel door tussenkomst van het ministerie van Economische Zaken in Brussel wordt aangemeld. De doorlooptijd van een goedkeuringsprocedure is tussen de zes en twaalf maanden.

II. De Landbouvvrijstellingsverordening

De Europese Commissie heeft in de Landbouvvrijstellingsverordening bepaalde vormen van steun in de landbouw bij voorbaat toegestaan. Steun op basis van deze verordening hoeft niet te worden aangemeld bij, en goedgekeurd door de Commissie. Wel is via een lichte procedure een kennisgeving aan Brussel vereist.

De landbouvvrijstellingsverordening kent o.a. vrijstellingsmogelijkheden voor steun aan kleine, middelgrote en micro-ondernemingen, steun voor investeringen voor de instandhouding van cultureel en natuurlijk erfgoed op landbouwbedrijven, -steun voor het herstel van de schade als gevolg van natuurrampen, steun voor onderzoek en ontwikkeling en steun voor bosbouw.

In Noord-Holland wordt deze verordening onder meer benut bij de uitvoeringsregeling Bedrijfsverplaatsing en Kavelruil Natuurnetwerk Noord-Holland 2017 en de Uitvoeringsregeling agrarische sector Groene Uitweg 2018.

Buiten de agrarische sector geldt de Algemene Groepsvrijstellingsverordening. Deze is slechts in zeer beperkte mate van toepassing voor landbouwbedrijven en blijft hier buiten beschouwing.

In december 2022 heeft de Europese Commissie de Landbouvvrijstellingsverordening en die voor visserij herzien, net als de landbouwrichtsnoeren en visserijrichtsnoeren. Alle nieuwe

staatssteunregels zijn in lijn gebracht met de strategische prioriteiten van de EU en de Europese Green Deal. De gewijzigde regels bieden een verruiming van de mogelijkheden om, op basis van een vrijstelling of goedkeuring door de Europese Commissie, steun te verlenen aan deze sectoren zonder verstoring van de Europese markt.

Voor het provinciale beleid zijn de volgende wijzigingen van belang:

- de in de richtsnoeren vastgelegde regels voor bedrijfsbeëindiging zijn niet gewijzigd. Met name het voor de stikstofproblematiek omstreden doorstartverbod is gehandhaafd. De Commissie biedt elders in de richtsnoeren wel meer ruimte, door de mogelijkheden voor goed te keuren steun voor bedrijfsverplaatsingen te verruimen. Niet alleen steun voor fysieke verplaatsing van een oude naar een nieuwe locatie is toegestaan, maar ook steun voor afbraak op de oude locatie en overname van een bestaand bedrijf elders.
- in de landbouwvrijstellingsverordening is een nieuw hoofdstuk 2 opgenomen (art. 33-35) met vrijstellingsmogelijkheden voor:
 - a. steun voor het opvangen van nadelen i.v.m. N2000-gebieden;
 - b. steun voor agromilieu klimaatverbintenissen;
 - c. steun voor biologische landbouw.

III. De de-minimis-verordening Landbouw

Op basis van de de-minimisverordening voor de landbouwsector kan een maximaal steunbedrag van € 20.000, - over drie belastingjaren als de-minimisssteun worden gegeven aan primaire producenten van landbouwproducten. De productie van landbouwproducten valt onder de landbouw de-minimisverordening.

Steun die verstrekt wordt op basis van een de-minimisverordening, heeft volgens de Europese Commissie maar beperkt effect op het handelsverkeer tussen lidstaten. De-minimisssteun vormt daarom geen staatssteun en is dan ook vrijgesteld van de aanmeldingsplicht bij de Europese Commissie. Op grond van deze vrijstelling verleende steun wordt door Brussel ook niet inhoudelijk beoordeeld.

De de-minimisverordening voor de landbouwactiviteiten kent een veel lager vrijgesteld bedrag dan de reguliere de-minimusvergoeding van € 200.000, per drie jaar voor niet-agrarische activiteiten. Dit vanwege de sterke mate van (Europese) regulering en (Europese) subsidiëring van de landbouwsector. Met de afbouw van de directe inkomstensteun voor de landbouw is de verwachting dat de het verschil in steunintensiteit voor agrarische- en niet-agrarische activiteiten kleiner zal worden.

Het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid/Nationaal Strategisch plan (GLB-NSP)

Het doel van het huidige Gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) is om de landbouw toekomstbestendig te maken, de natuur te versterken en het platteland leefbaar te houden. Het GLB is voor Nederland uitgewerkt in het Nationaal Strategisch Plan (NSP). Op agrarische activiteiten, die zijn

genoemd in de vastgestelde regelingen onder het Nationaal Strategisch Plan (NSP) is het Europese staatssteunverbod niet van toepassing. Het gaat in het NSP om doelgerichte betalingen.

Uitgangspunt bij doelgerichte betalingen in het NSP is dat vergoedingen niet worden verleend voor maatregelen die agrariërs verplicht zijn te nemen op grond van wetgeving. Het moet gaan om vergoedingen voor bovenwettelijke maatregelen die, evenals de hoogte van de vergoeding, met de Europese Commissie zijn afgestemd. Voor steun aan niet-primaire landbouwactiviteiten zijn de staatssteunregels wel van toepassing.

Wij vinden het belangrijk om te vermelden dat er voor agrariërs geen plicht is om aan het GLB-NSP mee te doen, maar dat zij de keuze hebben uit een breed pakket. Het NSP zet in op het belonen voor maatschappelijke diensten.

Ecoregeling, onderdeel van het GLB-NSP

De ecoregeling bestaat uit verschillende activiteiten. Aan deze activiteiten is een waarde per hectare gekoppeld. De waarde voor iedere eco-activiteit is gebaseerd op de extra kosten en gederfde inkomsten, in zoverre die bovenwettelijk zijn en verder gaan dan de conditionaliteiten, zoals bufferstroken en grondbedekking.

De waarden voor bepaalde eco-activiteiten worden berekend, rekening houdend met het verschil in extra kosten en gederfde inkomsten voor twee regiogroepen, op basis van dominant bodemtype/bouwplan. Tevens is er een puntensysteem van toepassing. Wanneer een landbouwer voldoet aan de subsidievoorwaarden, inclusief het puntensysteem, kan de aanvrager in aanmerking komen voor een vergoeding op het niveau van brons, zilver, of goud. De vergoeding is gemaximeerd.

Op basis van hun certificaat krijgen biologische boeren, inclusief de agrariërs die zich hebben aangemeld voor een certificaat en in omschakeling zijn naar biologisch boeren, een gouden vergoeding voor de ecoregeling.

De ecoregeling is in 2023 nog niet af. Het doel is om te beginnen met een redelijk eenvoudige versie en deze tijdens de GLB-periode verder te ontwikkelen. Bij de ecoregeling staat de algemene verduurzaming van de landbouw centraal, met een focus op bodem en water, en een hogere waardering voor activiteiten die bijdragen aan biodiversiteit en landschap.

Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb)

In het ANLb wordt gewerkt met een hectareprijs per leefgebied. Op basis van de doelen in een gebied worden door agrarische collectieven beheeremozaïeken samengesteld met beheerfuncties en beheeractiviteiten. Een individuele agrariër kan niet zelf een aanvraag indienen. Zij sluiten zich aan bij gecertificeerde agrarische collectieven. Die zorgen voor collectief beheer en een collectieve gebiedsaanvraag met het aantal hectares, de beheerfuncties en de beheerbedragen. Het collectief koppelt aan deze beheerfuncties/-activiteiten een voor het

gebied realistisch bedrag per hectare. Dit bedrag per hectare voor het realiseren van een gebiedsspecifiek leefgebied wordt opgenomen in de gebiedsaanvraag van het collectief. De overheid beoordeelt de gebiedsaanvraag. Omdat de gebiedsaanvraag van elk collectief anders is (ander gebied, andere beheerfuncties/activiteiten) zal de hectareprijs verschillen tussen de collectieven.

De maximale vergoeding voor ANLb beheeractiviteiten is landelijk vastgesteld en zijn gebaseerd op inkomstenderving voor de agrariër en liggen algemeen fors hoger dan vergoedingen voor het particulier natuurbeheer. Hierbij wordt onderscheid gemaakt op grondsoort.

Voor uw Staten wordt een expertbijeenkomst georganiseerd over het GLB-NSP in januari 2023.

Vergoedingen voor natuurbeheer

Binnen het NNN kan voor natuurbeheer subsidie worden aangevraagd. Dit gebeurt op basis van het landelijke stelsel natuur- en landschapsbeheer (SNL) dat door de Europese Commissie is goedgekeurd. De hoogte van de vergoedingen (bijdrage in de kostprijs) is landelijk vastgesteld en een voorwaarde is certificering natuurbeheer.

Groenblauwe diensten

Provincies, waterschappen en gemeenten kunnen maatregelen gericht op natuur, landschap, cultuurhistorie, recreatie of waterbeheer subsidiëren met een regeling die is gebaseerd op de Catalogus Groenblauwe Diensten (CGBD). De catalogus, die door de Europese Commissie is goedgekeurd, bevat een grote hoeveelheid mogelijke maatregelen met maximumvergoedingen. Als de regeling in concept klaar is, wordt hij voorgelegd aan de Adviescommissie Catalogus Groenblauwe Diensten (CGBD). Wanneer de Adviescommissie positief adviseert over de regeling en bijbehorende diensten en vergoedingen, wordt deze opgenomen in het register met regelingen die onder de Catalogus Groenblauwe Diensten vallen. De subsidieregeling hoeft dan niet door overheid afzonderlijk bij de Europese Commissie voor goedkeuring te worden aangemeld. Voorbeelden van maatregelen uit de CGBD zijn water vasthouden en het beheer van landschapselementen. Het is denkbaar dat de provincie in de toekomst op basis van de CGBD subsidieregelingen voor specifieke diensten ontwikkelt. Vergoedingen zijn gemaximeerd. Werkorganisatie BIJ12 werkt vanuit het IPO aan een herziening van de CGBD. De herziening vergt een goedkeuringstraject met de Europese Commissie.

Pilots GLB

In pilotvorm zijn er ook mogelijkheden. Een voorbeeld is de pilot kringlooplandbouw die is uitgevoerd in de aanloop naar het nieuwe GLB-NSP, om met agrariërs ecodiensten te ontwikkelen met een puntensysteem (gefinancierd door EU en rijksmiddelen). De pilot is afgerond en is inmiddels uitgedroefd tot de ecoregeling onder het nieuwe GLB-NSP. Een ander voorbeeld is de pilot akkerbelt, waar onder meer het agrarische

collectief Hollands Noorden aan heeft deelgenomen. Deze pilot is gefinancierd door het Rijk (rijksregeling Plattelandsontwikkelingsprogramma POP3) en is benut voor de doorontwikkeling van het ANLb (o.a. doorontwikkeling van akkerbeheer voor verbetering van biodiversiteit). En er loopt nu nog een GLB-pilot om de ecoregeling door te ontwikkelen. Water Land en Dijken is hierbij betrokken.

KPI

Beloningen voor maatschappelijke diensten kan op allerlei manieren, met crowdfunding, met lagere pachtprizen, lagere waterschapslasten etc. De KPI-methodiek voor kringloop richt zich juist op het stapelen van beloningen voor maatschappelijke diensten waardoor het agrarisch verdienmodel van de agrariër kan verbeteren.

LNV ontwikkelt een set kritische prestatie indicatoren (KPI's), die duidelijkheid biedt over de duurzame prestaties die van ondernemers verwacht worden en over de wijze waarop zij voor die prestaties een beloning krijgen. In 2022 zijn er regionale pilots gestart om de KPI's toe te passen en door te ontwikkelen. De gedachte is dat marktpartijen, consumenten en overheden een verantwoordelijkheid hebben om de duurzame inzet van de agrariër die voedsel produceert, te belonen.

Brabant zet in op een transitie van veehouderijen en maakt gebruik voor het belonen van prestaties van de melkveehouderij sector m.b.t. KPI's in de biodiversiteitsmonitor Melkveehouderij. Samenwerkingsverbanden van agrariërs kunnen subsidie aanvragen (binnen de groepsvrijstellingsverordening landbouw).

Wij zijn betrokken bij de landelijke ontwikkeling van KPI's en volgen de aanpak van Brabant met belangstelling. In Noord-Holland is de Beemsterpilot van start gegaan. De Beemster is door het ministerie van LNV aangewezen als een van de 14 pilotgebieden in Nederland waarin boeren, overheid en andere partijen samen onderzoeken of het centraal stellen van doelen in plaats van maatregelen bijdraagt aan de verduurzaming van de landbouw. De pilotgebieden brengen advies uit aan de minister van LNV. Op dit moment gaat het in de Beemster om het uitwerken van KPI-kringlooplandbouw in de Beemster akkerbouw, de meetbaarheid en de uitvoerbaarheid van KPI's.

De wens is om in 2023 naar een pilot met beloning van KPI's toe te werken. Voor meer informatie is de landelijke website te raadplegen. Zie: De Beemsterpilot.

Koolstofvastlegging

Koolstofvastlegging kan bijdragen om de klimaatdoelstellingen te bereiken. Koolstofopslag is onderdeel van het Nederlandse klimaat- en landbouwbeleid en er wordt momenteel uitgebreid onderzoek gedaan naar maatregelen, KPI's en verdienmodellen. Standaardmethoden voor monitoring zijn nodig om een subsidieregeling te kunnen ontwikkelen. De

ecoregeling gaat koolstofvastlegging vanaf 2023 indirect stimuleren, onder andere door financiële bijdragen voor blijvend grasland, rustgewassen.

Gebiedsfonds

Het is niet ondenkbaar dat in de toekomst in gebieden partijen samen gebieden ontwikkelen en gebiedsbeheer op zich willen nemen. Wellicht komt er behoefte aan andersoortige afspraken en nieuwe diensten in plaats van c.q. in aansluiting op de reguliere SNL-vergoedingen voor agrarisch natuurbeheer/ natuurbeheer. In dat geval zal er nader onderzoek nodig zijn naar de onder meer de juridische haalbaarheid en de regels van staatssteun.

Landbouwakkoord

Het belonen voor maatschappelijke diensten heeft relatie met verdienvermogen van agrariërs en duurzame landbouw. In dit kader verwijzen wij ook graag naar de Kamerbrief Toekomst Landbouw van 25 november 2022 waarin is aangegeven dat de minister ook inzet verwacht van ketenpartijen.

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2022/11/25/kamerbrief-toekomst-landbouw>

Slot

Met deze brief hebben wij een antwoord gegeven op uw vraag omtrent lobby in Europa. Tevens hebben wij een breed inzicht gegeven in de mogelijkheden die er zijn om agrariërs te belonen voor maatschappelijke diensten en de grenzen die er zijn aan de hoogte van vergoedingen.

Wij verzoeken u de motie als afgedaan te beschouwen.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris

R.M. Bergkamp

voorzitter

A.Th.H. van Dijk